

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Rahandusministeerium
info@fin.ee

Teie 30.06.2025

nr RAM/25-0722/-1K,
1.1-10.1/3030-1

Meie 03.09.2025

nr 8-2/5651

Krediidiasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostamine

Austatud minister

Justiits- ja Digiministeeriumile on koostamiseks saadetud krediidiasutuste seaduse (KAS) ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium koostab eelnõu järgmiste märkustega.

1. **Eelnõu § 1 p 12** – selle kohaselt kontrollib Finantsinspeksioon (FI) pidevalt, kuid vähemalt kord aastas ettevõtjat tingimustele vastamise osas, samas ei selgu sättest, millistele tingimustele vastamist kontrollitakse. Võttes arvesse, et KAS § 13¹ kohaselt peab juhtide kohta edastama usaldusväärset kinnitavad dokumendid, jääb selgusetuks esmalt, milliseid dokumente siinkohal silmas on peetud ning millises ulatuses ettevõtja usaldusväärset kontrollitakse (mh kas see hõlmab näiteks ka juhtide usaldusväärsuse kontrolli). See on juba kehtivas seaduses ebaselge. Juhime tähelepanu, et kui ettenähtud tingimustele vastamise kontroll hõlmab ka füüsiliste isikute osas kontrolli teostamist, siis tuleb ette näha täpne kontrolli ulatus ning kui sageli võib selliseid kontrole FI läbi viia. Seletuskirjas on välja toodud, et eelnõuga sätestatakse täpsemad nõuded krediidiasutuste juhtide (nõukogu ja juhatuse liikmete) ja võtmeisikute (näiteks finantsjuhtide) valimisele ja ametisse määramisele. Palume lisada täiendavasse sättesse ka viite nõuetele, mida kontrollitakse. Vastasel juhul ei ole võimalik andmesubjektidel aru saada, milliseid andmeid kontrolli käigus töödelda võib. Lisaks ei selgu eelnõust, kui kaua selliste tingimuste kontrollimisel saadud andmeid säilitatakse, seega teeme ettepaneku täiendada seadust ka nende andmetega.
2. **Märkused eelnõu § 1 p 59 kohta**
 - A. **Paragrahvi 48¹ lg 6 p 1** kohaselt tuleb esitada isiku kirjalik nõusolek, kuid ei selgu, millist nõusolekut on silmas peetud. Palume eelnõu täiendada, et oleks selge, mille osas nõusolek anda tuleb.
 - B. **Paragrahvi 48¹ lg 6 p 2** kohaselt tuleb esitada ülevaade isiku mainest. Sealjuures jääb selgusetuks, milliseid isikuandmeid peab esitama. Palume eelnõu täiendada.
 - C. **Paragrahvi 48¹ lg 6 p 6** kohaselt esitatakse andmed võimalike huvide konfliktide ja isiku poolt ametiülesannete täitmisele pühendatava aja kohta. Palume seadust täiendada selliselt, et kohustatud isikul oleks arusaadav, milliseid andmeid ta esitama peab. Praegusel kujul jääb säte liiga üldiseks.
 - D. **Paragrahvi 48¹ lg 6 p 8** sätestab, et välisriigi kodanik peab esitama karistusregistri väljavõtte. Palume seletuskirjas selgitada, kuidas toimub Eesti riigi kodaniku puhul karistuste kontroll.

E. Paragrahvi 48² lg 5 kohaselt võib FI § 48¹ lõikes 6 nimetatud andmete kontrollimiseks koguda isikuandmeid ning muud teavet karistusregistrist ja avalikest allikatest. Viidatud § 48¹ lg 6 p 6 kohaselt on sellisteks kontrollitavateks andmeteks andmed võimalike huvide konfliktide ja isiku poolt ametiülesannete täitmisele pühendatava aja kohta. Juhime tähelepanu, et seaduses peab olema toodud loetelu isikuandmetest, mida sellise kontrolli käigus on lubatud töödelda. Viidatud punkt 6 on aga liiga üldine, mis lubaks justkui igasuguste isikuandmete töötlemist. Siinkohal palume seadust täiendada, et oleks selge, milliseid andmesubjekti isikuandmeid on lubatud töödelda. Samasisuline märkus on meil ka sama sätte lõike 4 kohta.

3. Eelnõu § 2 p 8 – sellega sätestatakse FI juhatuse liikme tagasikutsumise põhjuste avaldamise piirang, ehk finantsinspektsiooni seaduse (FIS) § 22 lõiget 4 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: „Tagasikutsumise täpsemad põhjused võib avalikustada, kui tagasikutsumatud juhatuse liige on andnud sellekohase nõusoleku.“. Palume siinkohal sätte sõnastust analüüsida ja vajadusel täpsustada, millal on juhatuse liikme nõusoleku nõue põhjendatud arvestades FI juhatuse rolli riigi vaates (FIS § 4 ja § 18 koosmõjus). Näiteks, kas isiku nõusolek peab olema kohustuslik eeltingimus kõigi seaduses nimetatud tagasikutsumise juhtude puhul (näiteks isiku poolt valeandmete esitamine, ärikeeld jne).

4. Eelnõu § 2 p 10 – „lähedased“ on termin, mida on selgitatud vaid seletuskirjas. Seadust lugedes peaks olema selgelt arusaadav, kelle osas piirang laieneb. Seletuskirjas (lk 99) on selgitatud: „taolisteks lähedasteks isikuteks on eelkõige töötaja abikaasa või elukaaslane, lapsed, vanemad, õed ja vennad, aga ka muud isikud, kes ei ole töötaja sugulane või partner, kuid töötaja jaoks küllaldaselt oluline isik, näiteks kasuvanem, kasuõde või -vend, sõber, mentor, partner, kes ei ole tema faktiline abikaasa või elukaaslane vms isik.“ Palume tuua termini määratlus ka seaduse tasandile.

5. Eelnõu § 2 p 11 – FIS-i loodava § 32¹ lg 8 kohaselt peab töölevõtmist taotlev isik esitama andmed tema ja tema abikaasa, registreeritud elukaaslase või faktilise abikaasa, lapse ja vanemate varalistest kohustustest finantsjärelevalve subjektide ees ja andmed eelnimetatud isikutele kuuluvate väärtpaberite kohta. Rakendusakti kavandite lisas 2 on p 2 tabelis toodud, et esitama peab ka isikute elukoha andmed. Juhime tähelepanu, et seadusega ette nähtud andmetöötluse piire ei saa laiendada, seega elukoha andmeid vormiga küsida ei või. Seadusega tuleb ette näha andmekoosseis, mille töötlemine on lubatud, seaduses on nimetatud üksnes andmed varaliste kohustuste kohta, ka isikukoodi või sünniaega ei ole seaduses välja toodud.

Samuti palume selgitada, millises sättes on välja toodud, milliseid töölevõtmist taotleva isiku isikuandmeid võib töödelda, vormis (p 1) on näiteks lisaks üldandmetele ka passi number ja endised nimed.

6. Märkused eelnõu § 9 p 16 kohta

A. Paragrahvi 80¹ lg 6 p 1 kohaselt tuleb esitada isiku kirjalik nõusolek, kuid ei selgu, millist nõusolekut on silmas peetud. Palume eelnõu täiendada, et oleks selge, mille osas nõusolek anda tuleb.

B. Paragrahvi 80¹ lg 6 p 2 kohaselt tuleb esitada isiku ülevaade isiku mainest. Sealjuures jääb selgusetuks, milliseid isikuandmeid peab esitama. Palume eelnõu täiendada.

C. Paragrahvi 80¹ lg 6 p 6 kohaselt esitatakse andmed võimalike huvide konfliktide ja isiku poolt ametiülesannete täitmisele pühendatava aja kohta. Palume seadust täiendada selliselt, et kohustatud isikul oleks arusaadav, milliseid andmeid ta esitama peab. Praegusel kujul jääb sätte liiga üldiseks.

D. Paragrahvi 80¹ lg 6 p-s 8 sätestatakse, et välisriigi kodanik peab esitama karistusregistri väljavõtte. Palume seletuskirjas selgitada, kuidas toimub Eesti riigi kodaniku puhul karistuste kontroll.

E. Paragrahv 80² lg-d 4 ja 5 – palume eelnõu täiendada selliselt, et oleks välja toodud, milliseid andmeid võib FI nõuda ja kontrollida.

7. Märkus maine kontrollimise kohta

Seletuskirjas eelnõu § 1 p 59 ja § 9 p 16 selgitustes on välja toodud, et "loetelu tugineb CRD VI artikli 91 lõike 1e punktidele a–f. CRD VI jätab loetelu lahtiseks, nii sätestab punkt d, et sobivustaotlusele **lisatakse kõik muud riigisisese õiguse alusel nõutavad dokumendid** niipea, kui need on kättesaadavad ning punkt e kohaselt lisatakse sobivustaotlusele kõik muud pädeva asutuse loetletud dokumendid niipea, kui need on kättesaadavad. Loetelu kehtestamisel on arvestatud Finantsinspeksiooni vajadusega saada sobivusmenetluse läbiviimiseks igakülgset teavet ja dokumente."

Seega peab riigisisese õigusega ette nägema, milliseid dokumente on FI-I õigus nõuda. Juhime tähelepanu, et töödeldavate isikuandmete kategooriad ei saa olla lahtine loetelu.

Selgitame – igasugune isikuandmete töötlemine riivab Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-s 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et niisugune piirang peab olema kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja. Samuti on Riigikohus rõhutanud, et intensiivse riive korral ei ole piisav üldsõnaline riivet lubav seadusnorm, vaid olulisuse põhimõttest tulenevalt peab seadusandja otsustama lubatava haldustegevuse sisu, ulatuse ja mahu. Sealjuures, mida intensiivsemalt isiku põhiõigusi riivatakse, seda täpsem peab olema selliseks riiveks alust andev regulatsioon.

Seletuskirjas (lehekülg 45) on selgitatud, et FI sobivusmenetluse juhendi järgi peab isikul olema laitmatu ärialane maine, eelnõu aga sellist kitsendust ei tee, samas ei ole ka seletuskirjas selle kohta selgitust antud. Seletuskirjas on selgitatud, et "isiku maine ei ole laitmatu, kui Finantsinspeksioon on tuvastanud asjaolud, mis seavad kahtluse alla selle olemasolu või kinnitavad selle puudumist. Finantsinspeksioon arvestab isiku maine hindamisel muu hulgas seda, isiku või tema juhitud või kontrollitava äriühingu varasem tegevus või tegevusetus on kaasa toonud pankroti- või saneerimismenetluse alustamise või isik on olnud süüteo eest süüdi mõistetud, süüteoasjas süüdistatav või kahtlustatav või muul moel seotud süüteoasjaga või isik on toime pannud õigusvastase, peetudliku või usaldust kuritarvitava teo või rahapesu või terrorismi rahastamise teo või olnud seotud sellise teoga või selle uurimis- või järelevalvemenetlusega." Seletuskirjast ei selgu, milliseid andmeid täpsemalt maine hindamisel töödeldakse, kuna välja on toodud „muu hulgas“. Jääb selgusetuks, mida „muu hulgas“ all silmas on peetud. Seletuskirjas toodud näidete loetelu pinnalt palume eelnõu vastavaid sätteid täiendada.

Seletuskirjas (lk 117) on viidatud maine kontrollimisel väärtpaberituru seaduse (VPTS) §-le 79, milles on sätestatud, millisel juhul isiku maine ei ole laitmatu, selle loetelu alusel on töödeldavate andmete hulk piiratud. Eeltoodud probleemide lahendamiseks palume kaaluda eelnõus mainet tõendavate andmete töötlemise piiride seadmiseks lisada viide VPTS §-le 79.

Seletuskirjas (lk 118) on selgitatud, et laitmatu maine koosneb erinevatest elementidest ning selle hindamisel võtab FI arvesse isiku varasemat käitumist – toime pandud või tegemata jäetud tegusid, meedias kajastatud, karistatud, osalust erinevates kohtumenetlustes ja nendega seotust, suhtlust riigiasutustega, osalust ettevõtluses, ühiskondlikku positsiooni, ühiskonna hinnangut vastava isiku suhtes jms. Nende näidete pinnalt saab eelnõus välja tuua töödeldavate isikuandmete kategooriad.

Ei saa nõustuda seletuskirja vastavas osas punktis 7.4 märgituga, eelnõu jätab väga lahtiseks maine hindamisel isikuandmete töötlemise lubatavuse piirid. Ei saa öelda, et isikuandmete töötlemise ulatust see ei mõjuta.

8. Rakendusakti kavandina on ette nähtud FIS § 53 lg 4 alusel antava määruse kavand. Kehtiv määrus (§ 3) näeb ette, et FI avaldab veebilehel ka isikuandmeid. Juhime tähelepanu, et kuna avalikustatavad andmed hõlmavad ka isikuandmeid, siis tuleb PS §-st 26 tulenevalt seaduse tasandil ette näha, milliseid andmeid avalikustatakse ja mis eesmärgil. Selgitame, et avaliku teabe seaduse (AvTS) kohaselt on avalik teave kogu mis tahes viisil ja mis tahes

teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites ning sellele teabele juurdepääsu võib piirata seaduses sätestatud korras (AvTS § 3). Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) kohaselt peab igasugusel andmetöötlusel olema eesmärk. Palume eelnõu täiendada, lisades, millisel eesmärgil ja milliseid isikuandmeid FI oma veebilehel avalikustab.

9. Oluline on rõhutada, et kui seaduse rakendamiseks on vaja luua andmevahetus riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogu(de) ja finantsasutuse vahel, siis peaks toimuma see x-tee kaudu. Finantsasutuste poolt taotluste, aruannete ja andmete esitamisel tuleks tagada võimalus esitada neid elektrooniliselt ning mitte koormata finantsasutusi andmete korduva esitamisega.
10. Juhime tähelepanu, et IKÜM kohaselt peab liikmesriik konsulteerima järelevalveasutusega (Andmekaitse Inspeksioon (AKI)), kui koostamisel on riigi parlamendis vastu võetava õigusakti eelnõu või sellisel õigusaktil põhinev rakendusakt, mis seondub isikuandmete töötlemisega (vt IKÜM art 36 lg 4). Antud juhul on puutumus, sest isikute suhtes teostatakse teatud tingimustele vastamise kontrolli, mis hõlmab laialdaselt isikuandmete töötlemist. Tavaliselt on selle kohustuse täitmiseks AKI kaasatud eelnõu esimese kooskõlastusringi raames arvamuse küsimise näol. Vastavalt üldmääruse artiklile 52 tegutseb AKI üldmäärusega kooskõlas antud ülesannete täitmisel ja volituste kasutamisel täiesti sõltumatult. Seetõttu ei ole Justiits- ja Digiministeeriumil võimalik kohustada AKI-t andma oma sisendit valitsemisala ühtse seisukoha kujundamiseks ning seega palume see eelnõu AKI-le eraldi arvamuse avaldamiseks saata.
11. Palume seletuskirja täiendada ning lisada info kavandatavate muudatuste mõjust ettevõtjate – antud juhul krediidasutuste jt järelevalvesubjektide – halduskoormusele. Info halduskoormuse muutumise ja vähendusmeetmete kohta tuleb esitada seletuskirja sisukokkuvõttes (hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÖNTE) § 41 lg 2 p 3) ning täpsemalt selgitada mõjuanalüüsis. Soovitused seletuskirja täiendamiseks on lisatud kommentaaridena faili.
12. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste märkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Markus Ühtigi 5191 4873
markus.yhtigi@justdigi.ee

Kristel Niidas
Signe Reinsalu
Monika Tappo
Alar Teras
Pilleriin Lindsalu